

ความเป็นไทยและความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง กระเหรี่ยง ในจังหวัดลำพูน*

Thainess and Otherness of Tai Lue, Thai Yong, and Karen Ethnic Groups in Lamphun Province

¹พระครูภาวนาโสภิต บุญญวิศิษฐ์ เมืองวงศ์, ²ภราดร สุขพันธ์,
³จันทร์สม์ ตาปูลิง และ ⁴บุญญาดา ประภักดิ์ศิริ

¹Phrakru Pavanasopit Bunyavisit Mueangwong,

²Paradorn Sukhphan, ³Chantaras Tapuling and ⁴Bunyada Prapattarasiri

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

⁴วิทยาลัยเทคโนโลยีชินรัตน์ลำพูน

^{1,2,3}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Lamphun Buddhist College, Thailand.

⁴Charinrat Lamphun Technology College, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: bunyavisit6626@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะความเป็นไทยและความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง กระเหรี่ยงในจังหวัดลำพูน เพื่อพัฒนาและเผยแพร่กระบวนการสร้างความเข้าใจในบริบท การอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยเชิงเอกสารและเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ ชุดความรู้ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา นำเสนอด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ลักษณะความเป็นไทย คือ กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 3 กลุ่มนี้ ได้รับสิทธิและได้รับการ ปฏิบัติด้วยดีตามกฎหมายไทย ลักษณะความเป็นอื่นคือ มีอัตลักษณ์การแต่งกายและภาษาพูดเฉพาะของ ตนเอง นิยมทานผักเป็นส่วนใหญ่ สร้างบ้านยกพื้นสูง ยังคงนับถือบรรพบุรุษและนับถือผีบ้านผีเรือน และผีป่า ใช้ผีเป็นภูของชุมชน มีค่านิยมในการนับถือผู้อาวุโส และนับถือพระพุทธศาสนา 2) ผลการพัฒนาและเผยแพร่ กระบวนการสร้างความเข้าใจในบริบทการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างของความเป็นไทยและความเป็นอื่น พบว่า ได้พัฒนาชุดความรู้ชื่อ “ความเป็นไทย บนความเป็นธรรม” ที่นำเสนอความเป็นไทย ความเป็นอื่นของ ชาติพันธุ์และหลักพรหมวิหารธรรม เพื่อใช้สร้างความเข้าใจให้คนในสังคมได้เข้าใจในวิถีของกลุ่มชาติพันธุ์ ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยเผยแพร่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโซเชียล และหน่วยงานภาครัฐ

คำสำคัญ: ความเป็นไทย; พรหมวิหารธรรม; ไทลื้อ; ไทยอง; กระเหรี่ยง

Abstract

The research article aimed at the following objectives: 1) to investigate Thainess and otherness of Tai Lue, Thai Yong, and Karen ethnic groups in Lamphun Province; and 2) to develop and disseminate the process of building understanding for coexistence among

diversity. The study used a qualitative research method based on documentary and action research. The research instruments included an interview form and a knowledge package. The collected data were examined using content analysis and presented using a descriptive technique.

From the study, the following results were found: 1) Thainess is made up of three ethnic groups who are granted rights and treated fairly under Thai law. The otherness have their own style of dress and spoken language, prefer to eat vegetables, build their houses on raised platforms, respect ancestors and the elderly, worship household and forest deities as community norms, and believe in Buddhism; and 2) The process of building understanding for coexistence of Thainess and Otherness led to the knowledge package "Thainess based on Fairness," which represents not only Thainess but also Otherness and *Brahmavihāra* (the four sublime states of mind). As a result, people in society have a greater understanding of the ways of life of ethnic groups, which has led to more peaceful coexistence. This has been disseminated through print media, social media and government agencies.

Keywords: Thainess; *Brahmavihāra*; Tai Lue; Thai Yong; Karen

บทนำ

คำว่า “ความเป็นไทย” มีมาตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (พ.ศ. 2435-2475) ยังคงมีอิทธิพลสูงมากในปัจจุบัน แม้ว่าจะมีการปรากฏตัวของคนหลากหลายชาติพันธุ์ในพื้นที่ทางสังคม แต่รัฐไทยจะยอมให้คนชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่เป็นคนชายขอบสามารถคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เฉพาะในทางวัฒนธรรมและทุนทางวัฒนธรรมที่จะกลายเป็นสินค้าได้เท่านั้น จะเห็นได้ว่ายังคงมีการสืบทอดนโยบายทำให้คนทุกชาติพันธุ์มี “จิตใจแบบไทย” คือยอมรับ “ความจริง ความดี และความงามแบบไทย” ซึ่งหมายถึง การยอมรับระบบความสัมพันธ์ทางสังคมแบบแบ่งคนออกเป็นลำดับชั้น อันเป็นรากฐานของโครงสร้างการเมืองที่ผูกขาดอำนาจไว้ในกลุ่มชนชั้นนำสืบมาจนถึงปัจจุบัน ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่น่าไปสู่อันตรายและความรุนแรงในสังคมไทยจึงได้แก่ความหมายของ “ชาติไทย” และ “ความเป็นไทย” ที่ไม่กว้างพอสำหรับคนทุกชาติพันธุ์ในรัฐไทย โดยที่คนชาติพันธุ์ต่าง ๆ ถูกกดดันให้ “กลายเป็นไทย” ปัญหานี้เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาทางการเมืองซึ่งทวีความแหลมคมขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่ทศวรรษ 2510 เป็นต้นมา เมื่อการขยายตัวของระบบทุนนิยมได้เชื่อมโยงคนทุก ชาติพันธุ์ในประเทศไทยเข้ามาอยู่ในระบบเศรษฐกิจการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่มีความได้เปรียบเสียเปรียบอย่างมากในโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองที่รวมศูนย์อำนาจในการจัดการทรัพยากร โดยที่การกระจายอำนาจหรือการปกครองส่วนท้องถิ่นในหลายทศวรรษที่ผ่านมาอย่างไม่เพิ่มอำนาจให้แก่ชาวบ้านทั่วไปเท่าที่ควร ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนชาติพันธุ์ต่าง ๆ กับ “คนไทย” (Sattayanurak, 2011) แม้ว่าบทตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2560 ในมาตรา 4 ได้กำหนดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลว่า บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน และในมาตรา 70 รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้ เท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย (the government gazette

vol. 134, 2017) แต่ด้วยสภาพของสังคมที่มีการแบ่งยศ แบ่งชั้น แบ่งศักดิ์นา จึงเกิดวาทกรรม “ความเป็นไทย” และ “ความเป็นอื่น” ความเป็นอื่นในมุมมองที่สะท้อนถึงการเป็นคนบ้านนอก ล้าสมัย โดยเฉพาะการมองความเป็นอื่นจากความเป็นชาติพันธุ์อื่นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย มีลักษณะการดูหมิ่นเหยียดหยามทางชาติพันธุ์ และมองว่าเป็นกลุ่มคนที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ จากการนำเสนอข่าวในด้านการตัดไม้ทำลายป่า วาทกรรมดังกล่าวเป็นการตอกย้ำภาพลักษณ์ที่ไม่ดีแก่กลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้ผู้ที่ไม่เข้าใจมีอคติและเกิดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมในสังคมกับกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งหากมองปัญหาจะพบว่า รัฐเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายควบคุมการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ อุดมการณ์ วัฒนธรรม เกิดผลเป็นอคติทางชาติพันธุ์ กล่าวคือ คนไทยถูกสอนให้มองชนกลุ่มน้อย ชาติพันธุ์อื่น ๆ เป็นเสมือนชาติพันธุ์ที่อยู่ต่ำกว่าคนเชื้อชาติไทย และวัฒนธรรมความเป็นไทย (Chaithong, 2013) จากภาพสะท้อนของการแบ่งความเป็นไทยและความเป็นอื่นที่เกิดขึ้น นำไปสู่การต่อสู้เพื่อการรักษาสิทธิอันชอบธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ จากการศึกษาวิจัยของ Sukwat (2015) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขิน : การต่อรองเพื่อสิทธิทางการเมืองทางวัฒนธรรม” พบว่า ชาวไทเขินมีการสร้างความทรงจำร่วมกันทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมกันและใช้ในการต่อรองสิทธิและอำนาจในการเข้ามาอยู่ในพื้นที่บ้านเหล่าพัฒนา มีการปรับตัวทั้งด้านการประกอบอาชีพ ศาสนาและความเชื่อ การแต่งกาย และวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกของรัฐไทย ชาวไทเขินเป็นผู้นำของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านในการดำเนินการด้านกิจกรรมและการจัดการในหมู่บ้าน มีโอกาสได้รับตำแหน่งผู้นำหมู่บ้าน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในระดับหมู่บ้านและจังหวัด และมีการรวมกลุ่มเครือข่ายชาติพันธุ์เชียงราย ทำให้สามารถใช้ต่อรองสิทธิต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองได้ แต่อย่างไรก็ดี การขับเคลื่อนเพื่อการต่อรองของชาวไทเขินยังไม่สามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่ เนื่องด้วยการขาดการได้รับเสรีภาพที่เท่าเทียมกับพลเมืองไทย

จังหวัดลำพูน มีประชากรที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายกลุ่ม โดยแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ ไทยอง ไทลื้อ และกระเหรี่ยง โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไทยองเป็นกลุ่มประชากรที่มีจำนวนมากที่สุดในร้อยละ 80 ของประชากรทั้งหมดในจังหวัดลำพูน กลุ่มไทยองและไทลื้อได้อพยพมาจากเมืองยองและเมืองใกล้เคียงในสิบสองปันนา ย้ายมาสองช่วงใหญ่ ๆ คือ ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2348 ซึ่งจากหลักฐานท้องถิ่นเรียกว่าการอพยพแบบเทครัว หรือนโยบายเก็บผักใส่ซ้าเก็บข้าใส่เมืองเมื่อในอดีต และย้ายในระยะที่สองอยู่ระหว่าง พ.ศ. 2356-2395 ปัจจุบันกลุ่มไทยอง ไทลื้อในเมืองลำพูนยังคงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมของตนเอาไว้ (Social Research Institute, Chiang Mai University, 2021) สำหรับชาติพันธุ์กระเหรี่ยงในลำพูน อพยพเข้ามาทางจังหวัดตาก ปัจจุบันมีกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงอาศัยในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเถิง อำเภอทุ่งหัวช้าง อำเภอแม่ทา และอำเภอบ้านโฮ่ง

จากการสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ไทยอง พบการศึกษาของ เจษฎา สอนบาลี เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมพิธีกรรมทางพุทธศาสนากับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยองจังหวัดลำพูน” พบว่า แนวทางในการฟื้นฟูอัตลักษณ์วัฒนธรรม คือการมีส่วนร่วมในการสร้างความตระหนักโดยการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่รุ่นสู่รุ่น การอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และองค์กรต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนและการใช้วิกฤติให้เป็นโอกาสโดยใช้ปัจจัยที่เป็นแรงดึงดูดจากภายในและภายนอกให้สนใจในความเป็นชาวไทยอง กลุ่มชาติพันธุ์ควรร่วมสู่วิกฤตระบอบล่มสลายของวัฒนธรรมชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมจอมปลอม หน้ากากของการแสวงหาผลกำไรบนหนทางแห่งวัฒนธรรมชาติพันธุ์ ที่กลุ่มผู้แสวงหาต้องการกำไรที่ไม่มีที่สิ้นสุด ขณะเดียวกันจากการศึกษาวิจัยของ Pipitkul (2016) เรื่อง “การอนุรักษ์และการประยุกต์ภูมิปัญญาหัตถกรรมผ้าทอของคนยองในจังหวัดลำพูน” พบว่า งานหัตถกรรมผ้าทอเป็นรากฐาน

ที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคมเกษตรกรรม เมื่อสังคมอุตสาหกรรมได้แผ่ขยายเข้าสู่ส่วนภูมิภาคด้วยการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้นที่จังหวัดลำพูนเมื่อปี พ.ศ. 2526 ทักษะคติของคนรุ่นใหม่ต่องานหัตถกรรมผ้าทอที่ต้องใช้ความชำนาญ และความวิริยะอุตสาหะเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ผู้คนส่วนใหญ่มุ่งหน้าสู่การทำงานโรงงานส่งผลให้การสืบทอดภูมิปัญญาด้านงานผ้าทอมือเริ่มสูญหาย แต่ด้วยความสำนึก และตระหนักถึงคุณค่ามรดกทางปัญญาจากบรรพชนผู้นำภาคสังคมในท้องถิ่น จึงมีความเคลื่อนไหวในการสร้างแหล่งเรียนรู้ด้านชีวิตและวัฒนธรรมของคนยองในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สังคมในวงกว้าง อาทิ หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา ประชาชนและเยาวชนได้เล็งเห็นคุณค่าของมรดกทางภูมิปัญญาอันเป็นรากฐานแห่งการสร้างองค์ความรู้แห่งชีวิต การกล่อมเกลาจิตใจและนำมาซึ่งความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองให้คงอยู่สืบไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Pali (2016) พบว่า การอธิบายความเป็นยองหรือสร้างอัตลักษณ์ยงที่หลากหลาย ไม่ได้เป็นไปเพื่อต่อต้าน ต่อสู้หรือต่อรองกับนโยบายภาครัฐ ดังเช่นที่ปรากฏในงานศึกษากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ทว่าเป็นการแสดงออกเพื่อประกาศความสำเร็จ เชิดชูอัตลักษณ์ให้โดดเด่น รวมทั้งเป็นการแสวงหาอัตลักษณ์ บางอย่างเพื่อสร้างจุดเด่นให้แก่กลุ่มของตนเอง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น นอกจากนั้น กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์โดยการหิบบยวัฒนธรรมและความเชื่อตามวิถีเดิมมาตีความใหม่เพื่ออธิบายความเป็นยองผ่านการอนุรักษ์ การจัดแสดง และกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายไม่ได้เป็นเพียงแค่การรักษาวัฒนธรรมที่มีคุณค่า เพื่อบอกเล่าหรือยืนยันตัวตนความเป็นยองเท่านั้น แต่ยังมีเรื่องของการเมือง อำนาจ และผลประโยชน์ของคนแต่ละกลุ่มอีกด้วย จากงานวิจัยของ Wongsongchan (2017) เรื่อง “การปรับตัวทางวัฒนธรรมในโลกสมัยใหม่ของชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร” พบว่า มีปัจจัยการปรับตัวด้านที่อยู่อาศัยโดยใช้แบบที่ทันสมัย วัสดุแข็งแรง ด้านการแต่งกาย มีความคิดที่มองว่าการแต่งกายดังกล่าวไม่ทันสมัย ในวัยรุ่นมีการแต่งกายปกติทั่วไปตามแฟชั่น ด้านภาษา ส่วนใหญ่ยังใช้ภาษากะเหรี่ยงติดต่อสื่อสารกันภายในครัวเรือน แต่สื่อสารกันภายนอกด้วยภาษาไทย

จากปัญหาของวาทกรรม “ความเป็นไทย” และ “ความเป็นอื่น” ที่ตอกย้ำความไม่เท่าเทียมกันในสิทธิความเป็นมนุษย์ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติไว้ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของกลุ่มชาติพันธุ์ พบเฉพาะรูปแบบการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนด้วยทุนทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของตน สู้ต่อวิกฤตระบบล่มสลายของวัฒนธรรมชาติพันธุ์ ขณะเดียวกัน ยังพบวัฒนธรรมปลอมที่เกิดจากการแสวงหาผลกำไรของนายทุนเป็นสิ่งที่บั่นทอนให้วัฒนธรรมถูกบิดเบือน สร้างความเข้าใจที่ผิดต่ออนุชนรุ่นต่อไปได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า “ความเป็นไทยและความเป็นอื่น” นั้น ควรทำการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะความเป็นไทยและความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง กระเหรี่ยงในจังหวัดลำพูน เพื่อหาแนวทางพัฒนากระบวนการสร้างความเข้าใจในบริบทการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง ให้คนในสังคมเกิดการยอมรับในความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ มีความสมานฉันท์ ไร้ความขัดแย้งในความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี เพื่อปกป้องชุมชนให้มีที่ยืนในความเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าและคุณภาพในการดำรงชีวิตที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ลักษณะความเป็นไทยและความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง กระเหรี่ยงในจังหวัดลำพูน
2. เพื่อพัฒนาและเผยแพร่กระบวนการสร้างความเข้าใจในบริบทการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างของความเป็นไทยและความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง กระเหรี่ยงในจังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยเชิงเอกสาร และเชิงปฏิบัติการ โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี ผู้วิจัยทำการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสาร ตำรา บทความวิชาการ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเกี่ยวกับลักษณะความเป็นไทยและความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง กระเหรี่ยงในจังหวัดลำพูน และศึกษาหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับคนในสังคม โดยผู้วิจัยกำหนดใช้หลักพรหมวิหารธรรม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) โดยการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นที่ 3 อำเภอของจังหวัดลำพูนได้แก่ อำเภอบ้านธิ อำเภอป่าซาง และอำเภอทุ่งหัวช้าง โดยการทำความเข้าใจและประสานงานติดต่อเพื่อขออนุญาตทำวิจัยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลักแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติที่คณะผู้วิจัยกำหนดขึ้น คือ เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง และกระเหรี่ยง เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และความรู้ด้านการวิจัย จำนวน 20 คน โดยแบ่งสัดส่วนดังนี้ 1) นักประวัติศาสตร์ ปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 1 คน 2) นักวิจัยท้องถิ่น จำนวน 1 คน 3) นักวิชาการ จำนวน 3 คน 4) พระสังฆาธิการในศาสนา 2 รูป 5) ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน 6) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 2 คน 7) ผู้นำชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง กระเหรี่ยง จำนวน 3 คน 8) ประชาชนในพื้นที่วิจัย จำนวน 4 คน 9) เยาวชนในพื้นที่วิจัย จำนวน 2 คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) ชุดความรู้ โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ คือ การหาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการสร้างเครื่องมือวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดความรู้ของกระบวนการสร้าง ความเข้าใจในบริบทการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างของความเป็นไทยและความเป็นอื่น จากนั้นนำข้อมูล ความรู้ที่รวบรวมไว้มาสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัย โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการออกแบบเครื่องมือการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และครอบคลุมกับการอธิบายความตามทัศนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเครื่องมือการวิจัยนี้ ผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และได้รับไปรับรองจริยธรรมการวิจัยเลขที่ ว.105/2566 จากนั้นนำเครื่องมือที่ได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- 1) การเก็บข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัย โดยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม เอกสาร
- 2) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการวิจัยครั้งนี้จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบทางการ (Formal interview) แบบตัวต่อตัว ดำเนินการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูปหรือคน โดยใช้คำถามจากแบบสัมภาษณ์ที่สร้างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ และให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบตามแนวความคิดของตนอย่างมีอิสระ

- 3) การเก็บข้อมูลเชิงปฏิบัติการ เป็นการพัฒนากระบวนการสร้างความเข้าใจในบริบทการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างของความเป็นไทยและความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง กระเหรี่ยงในจังหวัด

ลำพูน ผู้วิจัยวางขั้นตอนกิจกรรมโดยการระดมความคิดเห็นจากกลุ่มนิสิตที่เป็นชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง กระเหรี่ยง จำนวน 10 คน ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยจัดกิจกรรมการระดมความคิดเห็น ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของตนที่ต้องการนำเสนอสู่สังคม สร้างสรรค์สิ่งที่ต้องการสื่อสารในรูปแบบ สื่อประชาสัมพันธ์ โดยใช้หลักพรหมวิหาร 4 เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร โดยจัดทำในรูปแบบโปสเตอร์ ที่สามารถใช้สื่อสารได้หลายช่องทาง และสร้างช่องทางการรับรู้ใหม่ เพื่อให้สังคมเกิดความตระหนักและมีความสนใจที่จะ เข้าใจในความแตกต่างนั้น เคารพต่อความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียม

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล เน้นการศึกษาวเคราะห์ทั้งจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์และการ ปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เป็นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องถึงประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทยและความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง และกระเหรี่ยง ข้อมูลที่ได้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอ ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analytic) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยง ความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้ว ไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูล เพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

3) การวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติการ มุ่งเน้นการวิเคราะห์จากการสังเกต การสัมภาษณ์ในกิจกรรม การพัฒนากระบวนการสร้างความเข้าใจในบริบทการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างของความเป็นไทยและความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง กระเหรี่ยงในจังหวัดลำพูน

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวจัย และการนำเสนอผลการวิจัย เป็นการสรุปผลการวิจัยตาม วัตถุประสงค์ และนำเสนอกระบวนการอันเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยและอภิปรายผลเชื่อมโยงกับ ความสอดคล้องกับผลการศึกษาวจัยอื่น

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะความเป็นไทยและความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง กระเหรี่ยงในจังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะความเป็นไทย คือ การได้รับสิทธิของกฎหมายว่าด้วยการมีสัญชาติไทย มีสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงการมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมีลักษณะความเป็นไทยแบบพหุนิยมคือ การดำรงวิถีชีวิต แบบพหุวัฒนธรรมหรือพหุนิยมในยุคสมัยปัจจุบันที่มีการบริโภคนิยมแต่ยังคงรักษาความเป็นไทยไว้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 3 กลุ่มชาติพันธุ์มีความสอดคล้องกันในการได้รับสิทธิของกฎหมายว่าด้วยการมี สัญชาติไทย มีสิทธิและเสรีภาพรวมถึงการมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ 1) ได้รับสัญชาติไทย 2) ได้รับ สิทธิและเสรีภาพในการเลือกตั้ง การได้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ มีสิทธิอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบอาชีพที่สุจริตอย่างอิสระ มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่อยู่อาศัย 3) ได้รับสิทธิความเป็นมนุษย์ด้วยการปฏิบัติ อย่างเท่าเทียมในฐานะมนุษย์ เคารพในความเป็นคน ไม่ดูถูก ดูแคลน ส่วนลักษณะความเป็นไทยแบบพหุนิยม พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 3 กลุ่ม มีความเป็นไทยแบบพหุนิยมที่สอดคล้องกัน คือ 1) ด้านศาสนา/ความเชื่อ มีการนับถือ พระพุทธศาสนาและดำเนินวิถีชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา มีคติความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2) ด้านการ

ไหว้/ทักทาย มีการใช้วัฒนธรรมการไหว้และการทักทายด้วยคำว่า สวัสดี 3) ด้านภาษา มีการใช้ภาษาไทย ทั้งพูดและเขียน 4) ด้านการแต่งกาย มีค่านิยมการแต่งกายด้วยชุดสากลตามสมัยนิยม 5) ด้านที่อยู่อาศัย คือ มีบ้านเรือนที่อยู่อาศัยเปลี่ยนจากเดิมเป็นสมัยใหม่ แบบปูนครึ่งหลังหรือสร้างด้วยปูนทั้งหลัง 6) ด้านอาหาร มีการรับประทานอาหารไทยมากขึ้น ปรับตัวตามบริบทสังคมที่ตนเองดำรงอยู่ในปัจจุบัน

2. ลักษณะความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ คือ วิธีการดำเนินชีวิต สังคม วัฒนธรรม และประเพณีตามแบบฉบับบรรพบุรุษดั้งเดิม ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นอื่นของ 3 กลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีความคล้ายคลึงกันบางส่วนแต่ยังคงมีลักษณะเฉพาะตามวิถีของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ คือ 1) ด้านศาสนา มีการนับถือพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ส่วนการนับถือคริสต์ศาสนาจะมีไม่ถึงร้อยละ 1 ของประชากร 2) ด้านความเชื่อ แม้จะมีการนับถือผีบ้านผีเรือน นับถือผีป่า นับถือผีขุนน้ำ มีพิธีเสีผี และใช้ผีสร้างกฎระเบียบในชุมชน แต่จะมีชื่อที่ใช้เรียกผีที่แตกต่างกัน มีการเรียกตามภาษาของตนเอง 3) ด้านค่านิยม มีการให้ความเคารพต่อพระภิกษุสงฆ์ ผู้อาวุโสกว่า ครูบาอาจารย์ และมีความสามัคคีในหมู่คณะ 4) ด้านที่อยู่อาศัย เรือนสร้างด้วยไม้ ไม้ไผ่ เรือนไม้ยกพื้นสูง มีเตาไฟบนเรือน มีร้านน้ำหน้าบ้าน/บนบ้าน และมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สิ่งที่เป็นบูชายัญบนบ้าน โดยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะแตกต่างกัน และมีรูปทรงของเรือนที่แตกต่างกัน 5) ด้านการแต่งกาย พบว่า ชาติพันธุ์ทั้ง 3 กลุ่มมีการใช้วัสดุจากธรรมชาติมารังสรรค์เป็นเครื่องแต่งกาย แต่ที่แตกต่างกันคือ แต่ละกลุ่มจะมีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง โดยไทลื้อแต่งกายด้วยชุดไทลื้อที่เน้นลวดลายของเสื่อปัก (เสื่อไม่มีกระดุม) ส่วนไทยองจะโดดเด่นด้านผ้าถุงที่มีลวดลายเฉพาะ เช่น ผ้าองลายเกี่ยวเขาควย ซิ่นตาคอดำ และซิ่นลายดอกแก้ว เป็นต้น สำหรับการแต่งกายของกระเหรี่ยง จะมีการแบ่งประเภทผู้หญิงที่แต่งงานกับไม่แต่งงานผ่านการสวมใส่เสื้อผ้า ชุดผ้าฝ้ายพื้นสีขาวทรงกระสอบ จะเป็นเสื้อสำหรับเด็กผู้หญิงหรือหญิงสาวที่ยังไม่แต่งงาน ส่วนหญิงที่แต่งงานแล้วจะสวมใส่เสื้อผ้าที่มีสีสันมากขึ้น 6) ด้านภาษา ไทลื้อและไทยองจะใช้ภาษาตระกูลไท (ภาษาไต) ในการพูด และใช้อักษรธรรมล้านนาในการเขียน ส่วนกระเหรี่ยงจะใช้ภาษาตระกูลทิเบต-พม่า 7) ด้านอาหาร ชาติพันธุ์ทั้ง 3 กลุ่มจะเน้นการทานผัก ประเภท แกง ต้ม ยำ และตำน้ำพริก ส่วนอาหารจะมีวิธีการปรุงที่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ที่ 2 พัฒนาและเผยแพร่กระบวนการสร้างความเข้าใจในบริบทการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างของความเป็นไทยและความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง กระเหรี่ยงในจังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากระบวนการสร้างความเข้าใจในบริบทการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างควรนำเสนอความเป็นพลเมืองไทยบนพื้นฐานของกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ สิทธิเสรีภาพและความเป็นมนุษย์ นำเสนอความภูมิใจในชาติพันธุ์ผ่านวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ ในด้านการแต่งกายที่สวยงาม ด้านภาษา ด้านอาหาร ด้านความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาและความเชื่อต่าง ๆ นำเสนอหลักพรหมวิหารธรรมผ่านรูปภาพของชาติพันธุ์ที่แสดงถึงความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา โดยรูปแบบการนำเสนอควรใช้สื่ออินโฟกราฟิกในการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะผ่านช่องทางสื่อโซเชียลที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน และใช้บทกลอนที่มีความกระชับ ภาษาสวยงาม ไพเราะ และสอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการนำเสนอ ซึ่งการออกแบบสื่อมีขั้นตอนการดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 จุดประสงค์และเป้าหมายของสื่อ เป็นการสื่อสารกับสังคมให้รับรู้ถึงความมีตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านการแสดงออกถึงสิทธิและเสรีภาพ โดยใช้วัฒนธรรมประเพณี ความเป็นอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ และใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการสร้างความเข้าใจแก่คนในสังคม

ขั้นตอนที่ 2 เน้นสาระสำคัญ โดยคัดเลือกข้อมูลจากการสังเคราะห์ นำมาผลิตเป็นอินโฟกราฟิกให้ตรงประเด็นและให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ง่าย เพื่อให้เกิดเอกภาพ แต่ยังคงมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 3 การค้นหาข้อมูลเชิงลึก จากการค้นหาข้อมูลเชิงลึก พบว่า “ความเป็นไทย” ควรถูกนิยามใหม่เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะมนุษย์ทุกคนบนโลกนี้ควรได้รับความเป็น “ธรรม” อย่างเท่าเทียมกัน ความเป็นไทย จึงไม่ควรมืองค์ประกอบของความเป็นอื่นที่เคยถูกแบ่งแยกไว้ในอดีต ดังนั้นจึงทำให้ได้หัวข้อของสื่ออินโฟกราฟิกโดยใช้หัวข้อว่า “ความเป็นไทย บนความเป็นธรรม”

ขั้นตอนที่ 4 สร้างการเล่าเรื่อง เป็นการนำข้อมูลกับรูปภาพ เพื่อนำมาเล่าเรื่อง จำนวน 5 ชุด โดยชุดสื่อชุดที่ 2-5 จะเป็นบทกลอน การเล่าเรื่องของสื่อชุดความรู้ที่ 1 ชื่อ “ความเป็นไทย บนความเป็นธรรม” เป็นการเล่าเรื่องของ “ธรรม” ที่จะใช้เพื่อลดความแตกต่าง และสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับวิถีของชาติพันธุ์ โดย “ธรรม” นี้จะแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ธรรม-ตามกฎหมาย ธรรม-ตามธรรมเนียม และพรหมวิหาร-ธรรม สื่อชุดความรู้ที่ 2 เรื่อง “ความเป็นไทย บนความเป็นธรรม” แบบบทกลอน เป็นการรวบรวมข้อมูลของเรื่องราวทั้งหมดของความเป็นไทย ความเป็นอื่นของชาติพันธุ์ และหลักพรหมวิหารธรรมมาเล่าเรื่อง สื่อชุดความรู้ที่ 3 เรื่อง “ธรรม-ตามกฎหมาย” เป็นการเล่าเรื่องผ่านกฎหมายพื้นฐานของพลเมืองไทยที่ได้รับ สื่อชุดความรู้ที่ 4 เรื่อง “ธรรม-ตามธรรมเนียม” กล่าวถึงธรรมเนียมปฏิบัติอันเป็นอัตลักษณ์สืบต่อกันมาของชาติพันธุ์ แม้แตกต่างด้วยธรรมเนียมปฏิบัติ แต่ไม่แปลกแยก สื่อชุดความรู้ที่ 5 เรื่อง “พรหมวิหาร-ธรรม” เล่าถึงการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้เพื่อสร้างให้คนในสังคมมีความเมตตา กรุณา อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ขั้นตอนที่ 5 แบ่งสัดส่วนและใส่ภาพประกอบ เป็นขั้นตอนของการออกแบบกราฟิกโดยการนำข้อมูลภาพประกอบ มาจัดวางและออกแบบตัวอักษรให้มีความเด่นและน่าสนใจ

ชุดสื่ออินโฟกราฟิกที่ออกแบบเสร็จแล้ว มีรายละเอียดดังภาพต่อไปนี้

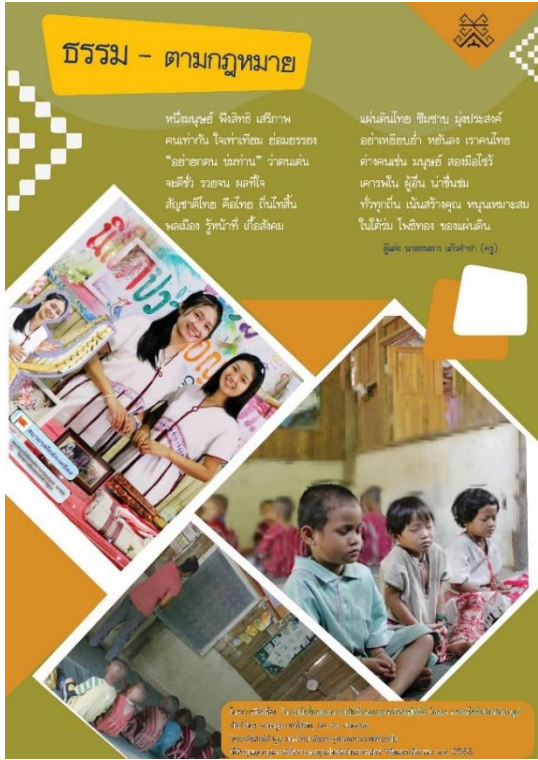
Picture 1:

Knowledge Set 1: “Thainess on the Basis of Justice”

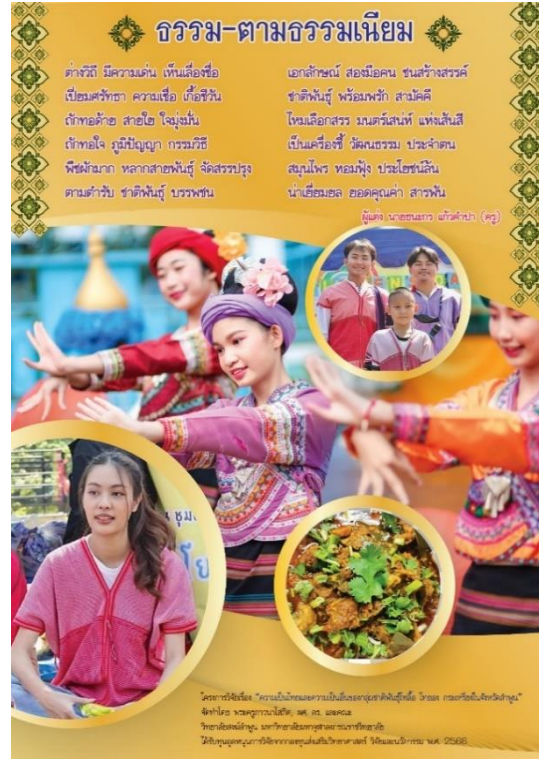
Picture 2:

“Knowledge Set 2: “Thainess on the Basis of Justice” in Poetic Form”

Picture 3:

Knowledge Set 3: "Justice According to the Law"

Picture 4:

Knowledge Set 4: "Justice According to Tradition"

Picture 5:

Knowledge Set 5: "Brahmavihara – Dhamma"

ชุดความรู้นี้ได้นำไปเผยแพร่เพื่อใช้ในกระบวนการสร้างความเข้าใจในบริบทการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างของความเป็นไทยและความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง กระเหรี่ยงในจังหวัดลำพูน เป็นการเผยแพร่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ผ่านสื่อโซเชียลและผ่านหน่วยงานภาครัฐ โดยประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์ คือ โบปลิว และโปสเตอร์ โดยนำไปเผยแพร่ 2 จุด จุดที่ 1 วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมวิหาร และศูนย์การท่องเที่ยวจังหวัด

ลำพูน และ จุดที่ 2 วัดบ้านเหล่าพระเจ้าตาเขียว การให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึงอัตลักษณ์ของแต่ละชาติพันธุ์ จะช่วยให้นักท่องเที่ยวเปิดใจยอมรับและเห็นความเป็นชาติพันธุ์มากขึ้น นำไปสู่การมีจิตเมตตา กรุณา มุทิตา และมีอุเบกขาต่อความแตกต่างของแต่ละชาติพันธุ์

การเผยแพร่กระบวนการสร้างความเข้าใจผ่านสื่อโซเชียลมีเดียด้วยว่าในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมมาก สื่อสังคมออนไลน์จึงมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนในปัจจุบันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การศึกษาวิจัยนี้จึงเลือกใช้การเผยแพร่ผ่านสื่อโซเชียล โดยเผยแพร่สื่อโซเชียลในช่องทางต่าง ๆ ผ่านบัญชีผู้ใช้ของคณะที่มิวิจัย เว็บไซต์ (web site) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และติดต่อประสานงานเพื่อใช้พื้นที่เฟซบุ๊ก (Facebook) ของเครือข่ายกลุ่มนิสิตปกากะก้อญอ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน รวมถึงเฟซบุ๊ก (Facebook) ของวัดบ้านเหล่าพระเจ้าตาเขียว การเผยแพร่ผ่านหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย วัฒนธรรมจังหวัดลำพูน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน ได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ, องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนปม อำเภอลำทับช้าง และเทศบาลตำบลบ้านเรื่อน อำเภอลำปาง และสถาบันการศึกษาในตำบลทั้ง 3 แห่ง และในระดับมหาวิทยาลัย คือ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน โดยในการเผยแพร่ของหน่วยงานภาครัฐ เป็นการร่วมกันผลักดันให้เกิดกิจกรรมขึ้นในแต่ละชาติพันธุ์ เช่น การสร้างการรับรู้ประวัติความเป็นมาของไทลื้อบ้านธิ โดยสร้างเป็นอนุสาวรีย์อันเป็นจุดศูนย์รวมใจของไทลื้อบ้านธิ และใช้สถานที่ดังกล่าวในการเผยแพร่วัฒนธรรมของตนให้สาธารณะชนได้รับรู้ ส่วนไทยอง และกระเหรี่ยง มีภูมิปัญญาด้านการทำอาหาร ดังนั้น ควรจัดมหกรรมอาหารของชาติพันธุ์ นำเสนอต่อสาธารณะให้ได้มาลิ้มลองรสชาติอาหาร เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

Figure 1: The New Body of Knowledge

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้คือ เริ่มจากการที่กลุ่มชาติพันธุ์อพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทยด้วยภัยสงคราม ได้รับสัญชาติไทย ดำเนินชีวิตภายใต้กรอบของกฎหมายไทย รับวัฒนธรรมของไทย ปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยใหม่ แต่คนในสังคมยังคงมองวิถีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมที่ถูกแบ่งแยกว่ามีความเป็นอื่น ในความเป็นอื่นที่ถูกแบ่งนั้น คือ ความแตกต่างในทางความเชื่อ ภาษา ที่อยู่อาศัย อาหาร เป็นต้น จากการสังเคราะห์ความรู้จึงนำไปสู่การระดมความคิดเห็นในการสร้างสื่อเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจกับคนในสังคมผ่านนิสิตกลุ่มที่เป็นชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง กระเหรี่ยง ทำให้ทราบว่าชาติพันธุ์คนรุ่นใหม่มีความภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์ของตนเอง การนำเสนอความเป็นตนเองนั้นควรส่งผ่านด้านเครื่องแต่งกายที่เกิดจากภูมิปัญญาของตน รวมถึงการแสดงออกในวิถีความเชื่อด้านศาสนา และนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต ส่วนเครื่องมือที่เห็นว่ามีเหมาะสมต่อการสื่อสารคือ การจัดทำสื่อ

ในรูปแบบอินโฟกราฟิกและเผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งโซเชียลมีเดีย สื่อโซเชียล ฯลฯ รวมถึงการใช้บทกลอนในการนำเสนอข้อความสู่สังคม ดังนั้น ความเป็นไทย จึงควรถูกนิยามใหม่โดยการยอมรับความเป็นอื่นของชาติพันธุ์เข้าไปรวมด้วย จึงนำไปสู่การพัฒนาเป็นสื่ออินโฟกราฟิกในนิยาม “ความเป็นไทย บนความเป็นธรรม” ธรรมตามกฎหมาย ธรรมตามธรรมเนียมวิถีการดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วยวัฒนธรรมประเพณี และพรหมวิหารธรรม ธรรมอันประเสริฐที่จะช่วยเกื้อหนุนให้ผู้คนในสังคมอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อกัน และมีความยุติธรรม ทำให้ได้สื่อชุดความรู้ 5 ชุด คือ 1) ความเป็นไทย บนความเป็นธรรม 2) ความเป็นไทย บนความเป็นธรรม แบบบทกลอน 3) ธรรม-ตามกฎหมาย 4) ธรรม-ตามธรรมเนียม และ 5) พรหมวิหาร-ธรรม”

การเผยแพร่กระบวนการสร้างความเข้าใจในบริบทการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง ผู้วิจัยใช้ช่องทางการเสริมสร้างจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโซเชียล และหน่วยงานภาครัฐ การเผยแพร่นี้ เพื่อให้ชาติพันธุ์ได้รับความเป็นธรรม คนในสังคมเข้าใจและยอมรับในความแตกต่าง อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข การศึกษานี้ยังก่อให้เกิดความร่วมมือของเครือข่ายชาติพันธุ์ วัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน ราชการ เอกชน ในการร่วมเผยแพร่นิยามใหม่ของ “ความเป็นไทย บนความเป็นธรรม” ความเป็นยูนิตี(Unity) หรือความสามัคคีในการเคารพความแตกต่างที่หลากหลาย ให้เกียรติซึ่งกันและกันแม้ว่าจะมีความเป็นอื่น แต่ความเป็นอื่นนั้นมีสิ่งที่สอดคล้องกัน ทั้งนี้สังคมใดที่มีพหุวัฒนธรรมบนความเป็นธรรม ย่อมรักษาความเข้มแข็งในสังคมนั้นจะอยู่ได้นาน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ลักษณะความเป็นไทยของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยองกระเหรี่ยงของจังหวัดลำพูน คือ เมื่ออพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย มีการปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตตามบริบทของสังคมไทย ดังที่ใช้การไหว้และทักทายด้วยคำว่า สวัสดี ใช้ภาษาไทยทั้งพูดและเขียน มีค่านิยมการแต่งกายด้วยชุดสากลตามสมัยนิยม มีบ้านเรือนที่อยู่อาศัยเปลี่ยนจากเดิมเป็นสมัยใหม่ แบบปูนครึ่งหลังหรือสร้างด้วยปูนทั้งหลัง รับประทานอาหารไทยมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนได้ว่า เมื่อสังคมที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์เปลี่ยน จะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Narong (1998) ที่กล่าวว่า เมื่อสังคมเปลี่ยนจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไปพร้อม ๆ กันด้วย และวัฒนธรรมบางสิ่งนั้นมีได้มีการเปลี่ยนแปลงไปหมด แต่เป็นเพียงการปรับปรุง หรือพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ให้สอดคล้องกับสภาพของเทคโนโลยีและสังคมในขณะนั้น ส่วนลักษณะความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์คือ แต่ละชาติพันธุ์ล้วนมีอัตลักษณ์เฉพาะของตนเอง ดังเช่นภาษาพูดของไทลื้อ และไทยองจะใช้ภาษาตระกูลไต ข้อค้นพบดังกล่าวได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jessada et al. (2018) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมพิธีกรรมทางพุทธศาสนากับการดำรงรักษาอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทยองจังหวัดลำพูน” ผลการวิจัยพบว่า ภาษาในตระกูลไต ซึ่งภาษาของไทยองมีภาษาคลายคลึงกับไทลื้อ มากทั้งในเรื่องเสียงคำและประโยค จะแตกต่างกันในระดับที่เป็นภาษาย่อยของกัน อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังคงสะท้อนถึงความเป็นตัวตนที่ยังคงได้รับการสืบทอด คือ พิธีกรรม ความเชื่อเรื่องผี ใช้ผีเป็นกฎของชุมชน และค่านิยมยังมีการนับถือผู้อาวุโสในชุมชน อัตลักษณ์ต่าง ๆ ของชาติพันธุ์ล้วนแสดงออกถึงคุณลักษณะเฉพาะของความเป็นชาติพันธุ์ตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Vivattanaset (2018) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ในพิธีกรรมแห่งชีวิตชาวไทลื้อจังหวัดพะเยา” ผลการวิจัยพบว่า พิธีกรรมแห่งชีวิตชาวไทลื้อที่จังหวัดพะเยาได้แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวไทลื้อ อันได้แก่ แนวคิดของพิธีกรรม ความเชื่อ รูปแบบและข้อบัญญัติของพิธีกรรม ภาษา ตลอดจนสัญลักษณ์เฉพาะที่แสดงถึงกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า จากการเลือกใช้หลักพรหมวิหาร ให้เป็นหลักธรรมสำหรับสร้างความเข้าใจในความแตกต่าง ลดความขัดแย้ง สร้างให้คนในสังคมมีความเมตตา กรุณา อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขนั้น เป็นการเลือกหลักธรรมที่เหมาะสมต่อการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Rakngam (2017) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการความขัดแย้งและสร้างความปรองดองตามแนวทางพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดเชียงราย” ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดการจัดการความขัดแย้งตามแนวทางพระพุทธศาสนาประกอบด้วยหลักธรรมในการสร้างความปรองดองและสามัคคี ได้แก่ สังคหวัตถุ 4, พรหมวิหาร 4, สारณียธรรม 6 เป็นต้น และการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้ในการสร้างความเข้าใจในบริบทการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างของชาติพันธุ์ที่แสดงถึงความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ทำให้คนในสังคมเกิดการยอมรับในคุณค่าของผู้อื่น โดยมีความเมตตา กรุณา เป็นที่ตั้ง มีความชื่นชมยินดีในความสำเร็จในการพัฒนาตนเองของชาติพันธุ์ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีความยุติธรรมให้แก่กัน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhrurattanakornvisut (2022) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พรหมวิหาร 4 กับบทบาทและสิทธิสตรี” ผลการวิจัยพบว่า สังคมควรสนับสนุนสตรีในด้านต่าง ๆ คือ ด้านความเมตตา ยอมรับบทบาทและสิทธิสตรีให้เกิดขึ้นในสังคม ด้านกรุณา ให้ความกรุณากับสตรีในการแสดงบทบาทของตนเองต่อสังคม รวมถึงมีความเห็นอกเห็นใจต่อสตรีในบทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ ด้านมุทิตา ให้คนในสังคมมีความยินดี ความชื่นชม เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงานและการทำหน้าที่ของสตรีเหล่านั้น ด้านอุเบกขา สังคมควรให้ความยุติธรรม ความเสมอภาคกับสตรีในการกระทำการต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันทางเพศ

การเผยแพร่กระบวนการสร้างความเข้าใจในบริบทการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างของความเป็นไทย และความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง กระเหรี่ยงในจังหวัดลำพูน ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโซเชียล และหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งการเผยแพร่ผ่านสื่อโซเชียลนั้น เป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมของคนในปัจจุบันเป็นอย่างมาก และช่องทางที่ใช้สื่อสารได้ดี และรวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chenchat (2014) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษา “ความเป็นไทย” ในสื่อใหม่ กรณีศึกษาโฆษณาของธุรกิจสายการบิน” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับสารทางสื่อใหม่ (New Media) สื่อออนไลน์ที่นิยมใช้คือเฟซบุ๊ก (Facebook) และใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อการอัปเดตข้อมูลข่าวสารส่วนการพบเห็นงานโฆษณาของบริษัทการบินไทย พบเห็นทางสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อเอกลักษณ์ “ความเป็นไทย” โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

สรุป

การวิจัยเรื่อง “ความเป็นไทยและความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทยอง กระเหรี่ยงในจังหวัดลำพูน” ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะความเป็นไทย คือ ได้รับสัญชาติไทย ดำเนินชีวิตภายใต้กรอบของกฎหมายไทย รับผิดชอบของไทย ปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยใหม่ ในความเป็นอื่นคือ ยังคงใช้ภาษาพูดและดำเนินวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมร่วมกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ในพื้นที่อยู่อาศัยของตนเอง การพัฒนากระบวนการสร้างความเข้าใจในบริบทการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างนำเสนอความเป็นไทยนิยามใหม่คือ ความเป็นไทยบนความเป็นธรรม ผ่านชุดความรู้ในรูปแบบอินโฟกราฟิกในรูปแบบเล่าเรื่องผ่านภาพประกอบและบทกลอนจำนวน 5 ชุด คือ “ความเป็นไทย บนความเป็นธรรม”, “ความเป็นไทย บนความเป็นธรรม”แบบบทกลอน, “ธรรม-ตามกฎหมาย”, “ธรรม-ตามธรรมเนียม” และ “พรหมวิหาร-ธรรม” ประเมินผลชุดความรู้ด้านความเหมาะสม ความถูกต้องของเนื้อหา และประโยชน์ในการใช้งาน โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จึงนำไปเผยแพร่กระบวนการสร้างความเข้าใจในบริบทการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างของความเป็นไทยและความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ผ่านสื่อโซเชียลและผ่านหน่วยงานภาครัฐ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ลักษณะความเป็นไทยของกลุ่มชาติพันธุ์คือ ได้รับสัญชาติไทย มีสิทธิและเสรีภาพ และความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับคนไทยทุกคน ปฏิบัติตนและดำเนินวิถีชีวิตภายใต้กฎหมายไทย และลักษณะความเป็นอื่นของกลุ่มชาติพันธุ์คือ ยังคงรักษาอัตลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของตน ซึ่งเป็นสิ่งที่คนในสังคมมองว่าเป็นความแตกต่าง ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนกระบวนการทางสังคม ควรนำองค์ความรู้ไปเผยแพร่และสร้างการรับรู้ ให้คนในสังคมเห็นคุณค่าของวิถีการดำเนินชีวิตหลากหลายเช่นคนในสังคมที่เท่าเทียมกัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ในกระบวนการสร้างความเข้าใจบนความแตกต่างนั้น ได้นำนิยามใหม่ของความเป็นไทย ให้เป็น “ความเป็นไทย บนความเป็นธรรม” โดยหลักพรหมวิหารธรรมจะเป็นหลักธรรมช่วยเสริมสร้างให้คนในสังคมมีความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐและสถาบันทางศาสนา ควรส่งเสริมการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันของคนทุกกลุ่มในสังคม สร้างความเท่าเทียมในความเป็นมนุษย์ ให้สิทธิอันพึงมีแก่บุคคลในสังคมอย่างเท่าเทียม สร้างสังคมที่มีคุณภาพและความมั่นคง อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะในจังหวัดลำพูน ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในพื้นที่ที่มีความเปราะบาง และพื้นที่ที่กำลังเกิดปัญหาความขัดแย้งกับระหว่างชาติพันธุ์กับหน่วยงานภาครัฐ อาทิ ปัญหาที่ดินทำกินบนดอยม่อนแจ่ม ปัญหาของจังหวัดตาก เป็นต้น

References

- Chaithong, W. (2013). *Thai State Nationalism in the Mae Sot Border Economic Urban Area: Thai Nationalism as a Mechanism for Creating Otherness*. Retrieved August 12, 2021, from <https://armworawit.wordpress.com/2013/11/29/วาทกรรมชาตินิยมของรัฐ>
- Chenchat, N. (2014). *A Study of “Thainess” in New Media: A Case Study of Airline Business Advertising*. (Master’s Thesis). Chiang Mai University. Chiang Mai.
- Chetsada S. et al. (2018). A Critical Study of Buddhist Literature and Tai Yong Identity Maintenance in Lamphun Province. *Journal of social academic*, 11(3), 277-284.
- Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560. (2017, April 6). *the Government Gazette* vol. 134, pp. 4, 18.
- Department of Academic Affairs. (2011). *Thai Language Norms Volume 1: Reading and Writing and Spelling*. Thai Language Institute, Ministry of Education: Bangkok.
- Narong S. (1998). *Human and Society*. (4th ed). Bangkok: O.S. Printing House.
- Pali, T. (2016). *Politics of Identity Reconstruction among Yong People in Lamphun*. (Master’s Thesis). Chiang Mai University. Chiang Mai.

- Phrakhrurattanakornvisut. (2022). The Principles of Brahmaviharas and Women's Rights. *Journal of Buddhamagga*, 7(1), 269-281.
- Pipitkul, T. (2016). The Conservation and Application of Local Wisdom in Hand Woven Textiles of Yawng People in Lamphun Province. *Journal of Humanities and Social Sciences Burapha University*, 24(45), 139-156.
- Rakngam, N. (2017). Conflict Management and Reconciliation Promotion Base on Buddhist Approach: A Case Study of 5-precept Maintenance Village Project in Chiang Rai Province. *Journal of Social Academic*, 10(3), 169-185.
- Sattayanurak, S. (2011). The Struggle in Memory Space of Diverse Ethnic Groups in Thailand. *Najua*, 8(2011), 77-104.
- Social Research Institute, Chiang Mai University. (2008). "Thai Yong, Life, Believe, Carve the Land". Retrieved August 12, 2021, from https://www.sac.or.th/databases/ethnicedb/research_detail.php?id=1823
- Sukwat, B. (2015). *Adaptation of the Tai Khen Ethnic Group: Bargaining for Official Cultural Citizenship Rights*. (Doctoral Dissertation). Mahasarakham University. Maha Sarakham.
- Vivattanaseth, P. (2018). Cultural Identity of Ethnic Group in TAI LUE'S Ritual of Life, Phayao Province. *Payao University Journal*, 28(2), 173-190.
- Wongsongchan, K. et al. (2017). Cultural Adaptation in the Modern World of Karen Waterfall Village, Khlong Lan District, Kamphaeng Phet Province. *Report from the 4th National Academic Conference*. Kamphaeng Phet: Kamphaeng Phet Rajabhat University Research Institute.